

195. Ita communis sententia. I.^a Pars est manifesta. Angelus est actus completus, seu ens perfectum, unum per se. Ergo non potest cum corpore tanquam cum sua compare constituere unum vivens, ac proinde esse principium vitale corporearum actionum. Hinc non videt per oculos, nec audit per aures corporis assumpti, sed intellectu immediate percipit ea, quae per ejusmodi sensus externos videtur apprehendere.

196. II.^a Pars. Actiones intrinsecae vitales in animalibus illae sunt, quae procedunt ab intrinseco vitae principio per organa vivificata, ex directione plantasiae et ex motione appetitus sensitivi. Erunt igitur actiones extrinsecae vitales, quae in termino effecto conveniant cum praecedentibus, licet non in modo. Atqui Angelus per corpus assumptum potest exercere actiones, quae quoad substantiam termini effecti, licet non quoad modum conveniant cum actionibus animalium intrinsecae vitalibus. Ergo... *Minor* probatur, nam Angeli corpore assumpto possunt ambulare, comedere, loqui, pugnare etc., prout terminus harum actionum est locum mutare, alimenta frangere, senos edere, impellere vel alium retinere etc., longe perfectiori modo, quo machinis automaticis ligneas hominum effigies ambulare, pugnare... videmus.

197. *Corollaria*. Ex dictis deducens: I.^o Angelum de lege ordinaria non posse in corpore assumpto baptizare, non modo quia non est minister a Christo deputatus (1), sed etiam quia verba proferre non potest locutione vitali et proprie dicta. Dixi de lege ordinaria, quia certum est ex privilegio seu divina dispensatione, posse Deum conferre effectum Baptismi per signum sensibile ab Angelo exhibitum.

2.º Daemones non posse in corpore assumpto proprie generare, nam generatio est processio viventis a vivente ut principio conjuncto in similitudinem naturae; possunt tamen plantarum animaliumque semina colligere et in locis collocare in quibus sequatur generatio (2). Potest itaque daemon, si Deus permittit, et etiam bonus Angelus a Deo jussus, pestilentiae germina per mundum spargere, morbos contagiosos causare, etc.

3.º Non posse etiam hominem in bestiam aut vicissim mutare; posse tamen corpus bestiale aereum effingere, eoque corpus humanum circumducere aut hominum sensibus illudere, ita ipsam vim imaginatricem turbando ut quis sibi videatur corpus leoninum v. g. habere, vel alios homines tanquam feras conspiciat, imo potest et ipse daemon ferarum similitudines assumere ut refert S. Athanasius in vita S. Antonii (n. 9). «At... inimicus (daemon)... accitit canibus suis, et furore quasi diruptus; Cernitis, ait, eum »Antonium) non spiritum fornicationis, non plagis deterreri a nobis »potuisse, imo audacter nos provocat: sed alia ratione ipsum aggrediamur. In promptu animi diabolo est, varias ad malitiam induere »formas. Noctu itaque tantum excitare strepitum, ut totus concuti »videretur locus et quasi ruptis quatuor casae parietibus irrumperet »daemones visi sunt, variis ferarum reptiliumque induere formas:

(1) Conf. V. III, Disq. I. De sacram. in gen. Thes. XIV, n. 137.—(2) Vid. sup. n. 27, Obj. 1.º

»fuit statim locus spectris repletus, leonum, ursorum, leopardorum, taurorum, serpentum, aspidum, scorpionum, atque luporum. »Horum unumquodque forma propria morebatur. Rugiebat leo »quasi invasurus, taurus cornu petere videbatur, serpens reptando »non accedebat tamen, lupus irruens retinebatur. Erat demum »omnium quae apparebant ferarum horrendus strepitus, feroxque »animus.» (Vid. etiam. nn. 12, 13, 51, 54).

CAPUT V.

De statu Angelorum supernaturali deque officiis bonorum.

Quoniam de Angelis *secundum se* inspectis juxta catholicam doctrinam sufficienter diximus, jam de eorum operibus et finali statu disserendum est. Tres solent in Angelis status, theologo considerare; primus est *creationis* eorum in gratia sanctificante; secundus *deliberationis* et viae in quo habuerunt Angeli inter se diversitatem immanique bello congressi sunt. *Et factum est praelium magnum in caelo: Michael et Angeli ejus praeliabantur cum dracone, et draco pugnabat et angeli ejus: et non valuerunt* (1). Tertius est *finalis*, beatitudinis indefectibilis pro bonis, damnationis aeternae pro malis.

ARTICULUS I.

De gratia et merito Angelorum.

THESIS XVI.

Angeli omnes creati sunt in gratia sanctificante.

198. Nonnulli ex antiquis theologis (2) docuerunt, Angelos in statu purae naturae fuisse conditos; ast eos, posteriores theologo communiter deseruerunt. Thesis prob. I.^a In Ezechiele (3) de persona regis Tyri dicitur: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, et perfectus decore: in delictis paradisi Dei fuisti; omnis lapis pretiosus operimentum tuum... Tu cherub extensus et protegens: et posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti. Perfectus in viis tuis a die conditionis tuae, donec inventa est iniquitas in te.* In his verbis juxta Tertullianum (4) ipse »auctor delicti (diabolus) in persona peccatoris viri (regis Tyri) »denotabatur.» Juxta Origenem (5) »nihil prorsus de homine,

(1) Apocal. XII, 7, 8.—(2) Vid. Suar. I, 5, c. 4, n. 1.—(3) XXVIII, 12.—(4) Adu. Marc. 1, 2, 10.—(5) *περί ἀποκ.* 1, 5, n. 4.

sed de virtute aliqua superiorem... quae delapsa fuerit» est sermo. S. Ambrosius ait (1) «Fuisse diabolus in paradiso. Ezequiel propheta docet, principem Tyri in figura accipiens diaboli» S. Hieronymus idem tenet tum in Ezequiel, cum in Isaiam (2). Similiter plures alii Patres, quos vide apud interpretes, loquuntur, non negandum igitur est juxta Sanctos Patres sermonem esse in hoc loco de principe daemoniorum et quidem in aliquo sensu aut litterali aut typico sacrae Scripturae; imo inter interpretes, qui hanc Patrum sententiam praeferunt, unus fatetur (3): «vati numquam in mentem venturum fuisse, ut tali uteretur cum cherub comparatione, nisi de lapsu et castigatione praeclari alicujus Angeli fuisset edoctus.» Atqui tam egregia sacrae Scripturae encomia, plenitudo sapientiae, perfectio decoris, fuisse in deliciis Dei, omni lapide pretioso ornatum esse... perperam de sola naturali perfectione intelligerentur et illam indicant vestem nuptialem, gratiam habitualem qua Deus amicos suos vestit. Ergo Lucifer et angeli ejus a die conditionis suae ornatu fuerunt gratia habituali; ergo etiam boni cum potior sit pro eis ratio. Vide aliud (4) argumentum sacrae Scripturae in catechismo. Trid.

199. 2.º Ex Patribus, S. Augustinus (5): «Qui eos (bonos angelos) in bona voluntate, id est cum amore casto, quo illi adherent, creavit, simul in eis condens naturam et largiens gratiam.» De malis angelis subjicit: «Isti autem, qui cum boni creati essent, mali sunt... aut minorem acceperunt divini amoris gratiam, quam illi qui in eadem persisterunt; aut si utrique aequaliter boni creati sunt, istis mala voluntate cadentibus, illi amplius adjuti, ad eam beatitudinis plenitudinem, unde se numquam cassuros certissimi fierent, pervenerunt.» S. Basilius (6): «Nihil sanctum est sine Spiritus Sancti praesentia, Angelos namque initio ut essent, Verbum opifex omnium condidit, sanctificationem vero simul illis impendit Spiritus Sanctus... in ipsa constitutione et quasi quadam conspersione suae substantiae simul infusam habuere sanctitatem.» quam malos angelos adeptos etiam fuisse, et amisisse statim tradit. S. Gregorius M. (7): «Virtutes angelicae, quae in divino amore fixae persisterunt, hoc in munere retributionis acceperunt... ut in contemplatione conditoris sine felicitatis fine permanent, et in hoc quod sunt conditae aeterna stabilitate subsistant.»

200. 3.º Haec thesis non potest ratione demonstrari, cum de regatur libera Dei voluntate unice decernenda, congruenter tamen probatur:—a) Cum D. Thoma (8): «Omnia, quae processu tem-

poris per opus divinae Providentiae creata, a Deo operante sunt producta; in prima rerum conditione producta sunt secundum quasdam seminales rationes» i. e. cum virtute germinandi seseque evolventi juxta finem cujusque naturae praestitutum. «Manifestum est autem quod gratia gratum faciens hoc modo comparatur ad beatitudinem, sicut ratio seminalis in natura ad effectum naturalem. Unde (I. Joan. III) gratia semen Dei nominatur. Sicut igitur... statim ei seminales rationes omnium naturalium effectuum. Ita statim a principio sunt Angeli creati in gratia.»—b) Primus homo dicitur in gratia sanctificante creatus; ergo majori ratione idem de Angelo asserendum est.

201. Obj. 1.º Diabolus a S. Joanne (1) describitur: *Ille homicida erat ab initio. Et iterum: Ab initio diabolus peccat.*

Resp. Explico sensum, ab initio i. e. a primo creationis instanti; neg. a tempore brevissimo immediate post creationem; conc. Ita exponit S. Augustinus lib. II, c. 15 de *Civitate Dei*.

Obj. 2.º S. Augustinus (2) ait: «Angelica natura prius erat informiter creata, et coelum dicta; postmodum vero formata et lux appellata;» et S. Gregorius M. (3): «Habuit lapis iste (Lucifer) foramina: sed per superbiae vitium charitatis anro non sunt repleta.»

Resp. Certum esse, ex testimoniis horum Patrum pro thesi adductis, eos loqui *respective* de charitate et gratia per beatitudinem consummata; non *absolute* et simpliciter de sola gratia habituali.

202. Obj. 3.º Non decet Deum, eam infundere gratiam, quae statim despicienda et destruenda est, ut in Angelis malis accidit.

Resp. Dist. Destruenda necessitate absoluta dependenter a solo Deo; conc. necessitate hypothetica et ex culpa creaturae; neg. Deus enim ad hoc ultimum permittendum fines altissimos misericordiae justitiaeque suae dignissimos habet.

SCHOLION

De dispositione Angelorum ad primam gratiam.

Dico. Angeli per actus proprios se disposuerunt ad primam gratiam sanctificantem.

203. Nota. Assertio est tantum probabilior, eam tenent Cajetanus, Suarius, Vazquesius, Granatus alique plurimi cum thomistis omnibus et Angelico, qui (4) explicans quomodo Angelus primo cum gratia se converterit ad Deum ait: «Tertia conversio est per quam aliquis praeparat se ad gratiam habendam; et ad hanc non exigitur aliqua habitualis gratia, sed operatio Dei ad se animam convertentis secundum illud (5): *Convertente*

(1) Lib. de paradiso, c. 2.—(2) LIV, 12.—(3) P. Knabenbauer, S. J. in Ezequ. I.—(4) Q. I. ar. 1, n. 20.—(5) De civit. Dei. lib. 12, c. 9.—(6) In Psal. XXXII.—(7) Moral. L. 27, c. 39.—(8) I, Q. 62, ar. 3. 6.

(1) Evang. VIII, 44. Epist. 1.^a III, 8.—(2) De Genes. ad liter. I, 2. c. 8.—(3) Mor. l. 32, c. 18.—(4) I, Q. 62, ar. 2, ad 5.—(5) Thren. V, 21.

«nos Dominæ ad te, et converteremur.» Contrarie opinantur Alensis, Scotus, Molina, Arriaga alique.

204. Prob. Deus, juxta S. Augustinum, Angelos creavit cum amore casto, quo illi, primo instanti suae creationis adhaeserunt. Atqui hoc amoris actu, cui nulla ratione negaretur supernaturalitas, potuerunt Angeli se disponere ad primam gratiam sanctificantem recipiendam. Ergo ita de facto evenisse dicendum est. *Conseq. prob.*— a) Quia in praesenti rerum providentia homines adulti, non nisi per propriam dispositionem gratiam consequuntur; ergo et Angeli, qui juxta Gregorium «infantilem aetatem» ignorarunt similiter consequuti sunt. b) Quia nobilior est, et naturae liberae non substantialiter sanctae, seu purae creaturae convenientius, ex propria dispositione sanctitatem accipere, quam dono mere gratuito. *Mia. prob.* Nam ille amoris actus potuit illo ipso instanti, quo collata est gratia sanctificans, vi actualis et transeuntis auxilii, naturae prioritate elici, esseque gratiae sanctificantis causa meritoria, non de condigno quae eam jam supponit, sed de congruo.

205. Cum Patres docent Angelos creatos esse in gratia, sanctitatem illis esse infusam, impensam, inditam, non *excludunt* hujus gratiae meritum congruum; sed solum intendunt significare eos in primo instanti suae creationis gratia sanctificante ornatos fuisse, et quidem gratuito non *formaliter*, sed *radicaliter* in auxilio gratiae actualis, quo Deum amore casto dilexerunt.

Si D. Thomas, de malo *disserens* (1), exclusive ad actus supernaturales dixit, Angelos primo instanti suae creationis solum dilexisse Deum ut auctorem naturae, reponendum est, S. Doctorem in Summa, loco in nota citato suam sententiam retractasse nobisque plane consentire quaestione sequente (2).

THESIS XXVII.

Plures Angelorum gratiae correspondentes beatitudinem meruerunt ac consequuti sunt.

206. Thesis est fide certa contra Bajum, qui putabat bonis naturae operibus gloriam posse mereri. Eum damnarunt plures SS. Pontifices ejus propositionem n. 4. configendo: «Vita aeterna homini» integro et Angelo promissa fuit intuitu bonorum operum, et bona» opera ex lege naturae ad illam consequendam per se sufficiunt.»

207. I.^a Pars prob. I.^a congruenter ex Sac. Scriptura; legitur in Apocalypsi (3) Angelum qui mensus est sanctam civitatem coelestem usum esse: *mensura hominis, quae est Angelus*. Atqui quamvis his verbis *litteraliter* sumptis, solum significetur mensuram Angelum similem esse humanis mensuris; tropologice tamen intellectis, satis inuitur juxta interpretes, Deum in coelo gloriam omnium beatorum sive Angelorum sive hominum eadem regula

(1) Q. 16, ar. 4, ad 14, 15.—(2) I. Q. 65, ar. 5, ad 4.—(3) XXI, 17.

metiri; ergo sicut homines ad beatitudinem pertingere non possunt nisi gratiae correspondendo, ita et Angeli boni non aliter, quam habent beatitudinem, meriti sunt.

2.^a S. Augustinus (1) de sanctis Angelis qui gratiae cooperati sunt ait: «per liberum arbitrium stetisse et hujus mansionis (perseverantiae) debitam mercedem meruisse.» S. Isidorus (2): «Post Angelorum ruinam, hi qui permanserunt, firmitatem meruerunt aeternae perseverantiae et beatitudinis.»

3.^a Beatitudo, de qua nobis sermo est, seu visio Dei soli Deo naturalis, respectu creaturae habet rationem finis supernaturalis, quem Deus nemini dabit nisi ei: *qui legitime certaverit* (3), tamquam praemium. Atqui finis supernaturalis gratiæ est obtinendus sicut et praemium mereri. Ergo Angeli ad statum supernaturalem evecti, gratiae correspondentes, beatitudinem mereri debuerunt.

208. II.^a Pars simul cum prima probata est; insuper, divinae Litterae frequenter nos docent, sanctos Angelos in coelo esse. Apud Tobiam (4) Raphael, se dicebat unum ex septem qui adstant ante Dominum. Daniel postquam viderit thronum Dei (5) scripsit: *millia millium* (angelorum) *ministrabant ei, et decies milies centena milia assistebant ei*. Christus, D. (6) vocatis ad se pueris ait: *Angeli eorum in coelis semper vident faciem Patris mei qui in coelis est*.

209. Ex praebatis de merito Angelorum, jam satis intelligitur Hilarium, Isidorum, Anselmum aliosque Patres asserentes, Angelos sine labore suam accepisse beatitudinem, loquutos esse non absolute, sed respective, quia eam accepterunt per actus ipsi non difficiles, nec diuturnos: non vero, quod eam obtinuerint sine meritis.

SCHOLION I.

Quando sancti Angeli gloriam meruerunt.

210. Aliqui ex antiquioribus theologis, quibus saltem quoad modum loquendi favet S. Augustinus (7) propugnarunt sanctos Angelos fuisse in primo suae creationis instanti beatos; verum dicendum cum communi sententia.

Angeli non fuerunt in primo suae creationis instanti beati, sed in tertio, postquam in secundo gratiae cooperantes beatitudinem meriti sunt.

Ante probationes observa secundam assertionis partem derivari

(1) De *corp. et grat.* c. 11.—(2) Lib. 7, sentent. c. 2.—(3) I, ad Tim. II.—(4) XII, 15.—(5) Dan. VII, 10.—(6) Matth. XVIII, 10.—(7) De *Eclesiast. dogm.* c. 59; lib. 4, de *Genes.* ad litt. cc. 34, 35.

ex prima, si attendis ad ea quae ante diximus. Probavimus in Theis. XXVI omnes Angelos et bonos et malos ita primo instanti suae creationis gratiam habuisse, eamque (Schol. n. 213), propriis actibus de congruo meruisse; quare in secundo instanti, si primo beatitudine caruerunt, eam promereri debuerunt ac in tertio tandem recipere. Praeterea certum est daemones in secundo instanti peccasse, ergo sancti Angeli in eo merito operati sunt, cum juxta communem sententiam, pares fuerint in tempore viae Angeli boni et mali. Probatur igitur prima pars:

211. 1.º De malis angelis evidenter. Fides docet eos peccasse; sed peccatum, visioni beatæ, quae necessario trahit ad amorem Dei et ex se est inamissibilis, repugnat; ergo mali angeli non fuerunt in sua creatione beati. Supponere Deum suspendisse visionem beatam effugium est hominis quodlibet temerarie et gratis asserentis.

2.º De bonis Angelis.—a) Ex Patribus qui dicunt ejusdem fuisse conditionis in sui creatione Angelos bonos et malos disserteque affirmant malos, si voluissent, potuisse esse beatos, S. Prosper (1), S. Gregorius PP. (2): «Natura angelica quando creata est liberum accepit, utrum vellet in humilitate persistere, et in Omnipotentis Dei conspectu permanere, an ad superbiam laboretur, et a beatitudine caderet: sed quia cadentibus aliis sancti Angeli in sua beatitudine persistierunt, hoc acceperunt in munere ut jam cadere non possent.» Accedat etiam S. Augustinus, qui libro de Corrept. et gratia, caeteris posteriore, in aliis dicta tacite declarat his verbis (3): «Deum sic ordinasse Angelorum et hominum vitam ut in ea prius ostenderet quid posset liberum arbitrium, deinde quid posset suae gratiae beneficium» ubi aequales omnes Angelos, non solum inter se sed etiam cum primo homine facit. Ergo sicut ex sententia Augustini homo et Angeli, qui ceciderunt fuerunt sine visione Dei creati, ut dicit (l. c.) expresse: «Diabolus et angeli ejus, etsi beati erant antequam caderent, erat tamen adhuc quod eorum addideret beatitudinis, si per liberum arbitrium in veritate stitissent donec istam summam beatitudinis plenitudinem tanquam praemium ipsius permansionis acciperent.» ita et sancti Angeli initio suae existentiae visione Dei caruerunt, eam tamen post adepti sunt, quia ut ipse Augustinus (ibid.) subiungit: «Per liberum arbitrium (sancti Angeli) in veritate steterunt, eamque de suo casu, nunquam futuro, certissimam scire meruerunt.»

b) Rationibus: a) Quamvis non repugnet meritum esse simul tempore cum praemio, est tamen minus connaturale et parum conveniens rationi meriti, quod se habet ad praemium ut via ad terminum.—b) Quia merendi status, prout in praesenti Dei Providentia ordinatus est excludit visionem beatificam, quae cum fide et peccabilitate componi non potest. Atqui sancti Angeli, ut jam ex dictis satis constat, et communiter docent theologo fidem habuerunt et peccare potuerunt. Ergo sancti Angeli dum gloriam merebantur, non adhuc beati erant.

212. Quid respondendum sit, auctoritatibus S. Augustini in con-

(1) De vit. contemp. lib. 1, c. 3.—(2) Hom. 7, in Ezek.—(3) Cap. 10.

trariam sententiam inclinantibus, ex dictis perspicies, nempe cum loqui: vel de beatitudine imperfecta supernaturali; vel de amore benevolentiae et charitatis in via, propter quem a Domino nunquam peregrinati sunt i. e. nunquam alieni, semper a Domino nunquam in via per charitatem quae fundatur in fide, in patria per charitatem quae visione beatifica inflammatur.

213. Quanta fuerit mora viae Angelorum incertum est. Hugo Victor, favente S. Augustino (1) existimat fuisse unius diei naturalis. D. Thomas (2) asserit beatitudinem fuisse assequutos post primum actum meriti plene ac perfecte liberum i. e. in secundo instanti post acceptam in primo gratiam sanctificationem elicutum.

SCHOLION II.

De inaequalitate gratiae et gloriae SS. Angelorum.

214. Theologi omnes ex communi Patrum consensu admittunt beatos Angelos inaequales esse in gloria, non enim minus quam homines differunt in patria sicut stella... a stella... in claritate (3); sed cum gloria sit corona iustitiae meritorum viae, consequenter certum est, sanctos Angelos in via fuisse inaequales gratia et merito. Inde inquirunt theologo cum D. Thomas (4) unde sumenda sit haec inaequalitas?

Communior doctorum responsio est: Deum, non exigente Angelorum natura, sed liberrime, gratiam eis distribuisse secundum naturalem cujusque perfectionem. Quod non fecerit exigente eorum natura patet, gratia est donum Dei supernaturalis cuilibet creaturae indebitum, quare Deus sua dona prout vult distribuit, nullique faceret injuriam si Angelo minus natura valenti, plus gratiae quam perfectiori praebuisset, Deum proportionem servasse asserunt: 1.º SS. Patres. S. Basilius (5): «Caelorum virtutes... juxta portionem, qua se invicem superant, a Spiritu habent sanctificationis mensuram.» S. Joan. Damasc. (6): «Per Verbum omnes Angeli creati sunt, ac per Sancti Spiritus sanctificationem omnes perfectionis numeros acceperunt, ita tamen ut pro sua quisque dignitate et classe, luminis gratiaeque participes sint.» Similiter alii Patres loquuntur. 2.º Suvadent rationes congruente:—a) Ex parte Dei, consentaneum erat sapientiae ejus ut quos meliores in natura condebat in altioribus sedibus gloriae collocaret et consequenter majoribus gratiis praeveneret, sicut «si, ait D. Thomas (l. c.) aedificator lapides polit ad constituendum domum, ex hoc ipso quod aliquos pulchrius et decentius aptat, videtur eos ad honoratorem partem domus ordinare.»—b) Ex parte Angelorum, nam quo sunt natura perfectiores, eo vehementius et majori conatu sine resistencia, gratiae cooperantur. D. Thomas (l. c.): «Quando... non est aliquid quod retardet aut impediatur, natura secundum totam

(1) De civit. Dei, l. 18, c. 9.—(2) 1. Q. 62, ar. 5.—(3) 1. Corinth. XV, 44.—(4) 1. Q. 62, ar. 6.—(5) lib. De Spir. sanct. c. 16.—(6) De fid. lib. 2, c. 3.

»suam virtutem movetur. Et ideo rationabile est, quod Angeli qui meliorem naturam habuerunt, etiam fortius et efficacius praecipue ex majori gratia accepta) ad Deum sint conversi.»

ARTICULUS II.

De officiis honorum Angelorum.

THESIS XXVIII.

Inter sanctos Angelos, superiores illuminant inferiores de rebus supernaturalibus.

215. **Nota.** Illuminatio quae physice est, per lucem tenebrarum expulsio, spiritualiter erit in Angelis ignotae veritatis revelatio; sed quia ut observat Angelicus (1) spiritus coelestes omnes a principio suae conditionis perfectam habuerunt naturalium «cognitionem.» «Illuminatio qua unus Angelus alium illuminat non est de his, quae ad naturalem cognitionem Angelorum pertinent... sed de his, quae revelantur Angelis eorum naturalem «cognitionem excedentibus.» Thesis est certa et communis theologorum adversus Durandum, qui debilissimis rationibus negare ausus est.

216. Prob. 1.º Ex sacra Scriptura; apud Zachariam prophetam (2) legitur: *Et ecce Angelus qui loquebatur in me egrediebatur; et Angelus alius egrediebatur in occursum ejus; et dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum istum, dicens:... etc.* fausta, quae Hierosolymorum civitati a Domino praeparabantur. David, cum arca Dei in montem Sion translata est, praevидit Christum D. in coelum ingredientem, seiscitantibus Angelis (3): *Quis est iste Rex gloriae? Dominus fortis et potens, Dominus potens in praelio.* Et iterum: *Quis est iste Rex gloriae? Dominus virtutum ipse est Rex gloriae.* Similiter S. Joannes (4) vidit unum Angelum alios edocentem mysteria Dei: *Et vidi alterum Angelum... et clamavit voce magna quatuor Angelis, quibus datum est nocere terrae et mari, dicens: etc.*

2.º Ex Patribus, S. Dionysius (5): «Angeli secundae hierarchiae purgantur, et illuminantur et perficiuntur per Angelos primae hierarchiae.» ubi obiter nota cum D. Thoma (6) et omnibus fere doctoribus, tria verba *purigare, illuminare, perficere* non distinctas significare operationes, sed unam eandemque sub triplici habitudine; *purgat* nescientiam excludens, *illuminat* aperiens veritatem, *perficit* ditans intellectum, cujus objectum est veritas, nova cogni-

(1) De Verit. q. 9, ar. 1, ad. 9.—(2) II, 3, 4.—(3) Ps. XXIII, 8, 10.—(4) Apocalyp. VII, 2.—(5) De coelest. hierar. c. 8.—(6) I, Q. 106, ar. 2, ad. 1.

tione. S. Joan. Damasc. (1): «Illud quidem perspicuum est, eos qui praestantiores sublimioresque sunt splendorem et cognitionem inferioribus impartiri.»

3.º Cum absolute Deus aliter statuere potuisset, hujus thesis evidens ratio non datur, congruens vero est, quae redditur a D. Thoma (2) «ordo continetur sub ordine, sicut causa continetur sub causa; unde sicut ordinatur causa ad causam, ita ordo ad ordinem.» Atqui, ut supra probatum est, datur inter Angelos hierarchia per ordines superiores medios et infimos divisa; ergo ut hic ordo magis splenderet, Dei sapientiam et majestatem decebat infimos per medios, medios per supremos sicut gubernare ita et de ignotis instruere.

217. **Nota.** Potest Deus extra legem, mysterium aliquod vel decretum voluntatis suae inferiori immediate revelare, et tunc poterit Angelus inferior illuminare superiores de veritate sibi et non aliis a Deo manifestata v.g. Gabriel de mysterio Incarnationis, cui soli, juxta Bernardum (3) ante executionem notum erat.

SCHOLION.

In quo consistat illuminatio.

218. Loquutionem et illuminationem Angelorum differre inter se sicut genus et speciem, omnes concedunt, quaevis enim illuminatio angelica est loquutio (4), quare investigandum remanet quae loquutio erit illuminatio?

Multae sunt de hac re auctorum sententiae (5), brevitati consulentes non contradicendo, sed declarando cum Suario (l. c. n. 16) doctrinam Angelici (6) asserimus:

219. Angelum superiorem illuminare inferiorem, cum ut magister veritatem supernaturalem, modo inferiori accomodato, proponit.

Illuminatio Angelica nequit aptius et verisimilius exponi, quam per analogiam cum illuminatione, seu instructione humana, qua v.g. magister discipulum instruit. Atqui magister, cum ignotam veritatem discipulo proponit, eam clare distincteque conceptam, dissertis verbis, studiose quaesitis captivi discipuli accommodatis, tradit. Ergo a pari.

THESIS XXIX.

Angeli in hominum custodiam deputantur, ita ut singuli homines suum habeant Angelum custodem.

(1) De Fid. L. 2, c. 3.—(2) I, Q. 106, ar. 3.—(3) Homil. sup. *Missus, est. I.*—(4) Vid. n. 135.—(5) Suar. lib. 6, c. 12.—(6) I, Q. 107, ar. 2.

220. Nota. I. De fide est. Angelos a Deo saepe ad homines esse missos. Genes. (1) Luc. (2) et alibi passim tam in Novo quam in Veteri Testamento. Missio angelica, alia est visibilis, ut qua missus est Raphael ad Tobiam, alia invisibilis qua Angeli custodes ad hominum, regnorum etc., tutelam mittuntur. Pari certitudine ex eadem Scriptura eruitur aliquos Angelorum Deo assistere. Daniel (3); *Milia militum ministrabant ei, et decies milia centum milia assistebant ei.* Hinc S. Gregorius M. (4) docet. «Aliud est assistere, aliud ministrare: assistunt enim illae »procul dubio potestates, quae ad quaedam annuncianda hominibus »non exeunt; ministrant vero hi, qui ad explenda officia nuntiorum veniunt.»

II. Disputant theologi, an Angeli trium ordinum supremae hierarchiae et primi secundae seu Dominationes aliquando extraordinario mittantur. Probabiliter saltem, si non probabilius affirmant aliqui tum ex illo Pauli (5) *Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi?* tum ex Daniele (6); *et ecce Michael, unus de principibus primis, venit in adiutorium meum,* ubi Michael, qui creditur esse supremus bonorum Angelorum, dicitur missus in adiutorium alterius Angeli. Etiam ex Isaias (VI. 6) ubi unus de Seraphim exhibetur volans ad Isaiam ad eum purificandum. Negant cum Doctore Angelico (7) Suarez (8) et plures alii AA. Moventur Dionysii auctoritate (9): «Superiores Angeli nunquam ad exterius ministerium mittuntur;» cujus dictum Vazquez solum de missione ordinaria, non de extraordinaria interpretatur. Caeterum bene Platelli (10) cumuario (l. c.) animadvertit: Quidquid sit de missione ad privatos homines, videtur probabilius etiam supremi ordinis Angelos ad terras descendisse, v. g. ad assistendum Christo nascenti, morienti, resurgenti et ad coelos propria virtute ascendenti, sicut ei assistent iudicanti ex illo Marci (11): *Cum venerit filius hominis in majestate sua, et omnes Angeli ejus cum eo.*

III. Praeter illuminationem, aliud ordinarium sanctorum Angelorum munus est, ex commissione divina homines custodire: propterea de hac re peculiarem institutum thesim. Duas habet partes, prima est fide certa adversus rationalistas, qui dicunt doctrinam ejus esse incertioris ac rudioris aevi; altera contra Calvinum, qui hujus secundae partis doctrinam vocat commentum. Est tamen adeo certa ut Arriaga affirmet, constare certissime ex consensu fere omnium theologorum ac totius Ecclesiae, P. Suarez

(1) XXI. 7. — (2) II. 26. — (3) VII. 10. — (4) Mor. L. 16, c. 3. — (5) Ad Hebr. I. 14. — (6) X. 13. — (7) I. Q. 112, ar. 2. — (8) De angel. I. 6, cc. 9, 10. — (9) De cael. Hier. c. 73. — (10) N. 416. — (11) XXIX. 31.

tanto Ecclesiae universalis consensu esse hoc receptum, et in Scriptura prout a Patribus intelligitur tam magnum habere fundamentum ut sine ingenti temeritate, aut fere errore, negari non possit (1). De fidelibus res est omnino certa, de reliquis hominibus est saltem communis opinio.

221. I. Pars. prob. 1.º Regius Psaltes (2) inter media, quibus protegit Deus sperantes in eum, recenset: *Quoniam Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Psalmum hunc non de Christo, se de homine in Deum confidente intelligendum esse eruitur ex contextu, docent interpretes communiter cum Sanctis Patribus, quorum unus Hieronymus (3) scribit de Satana, hunc locum adversus Christum, allegante: «hoc non de »Christo, sed de viro sancto dictum, male ergo diabolus Scripturam interpretatur.» Christus D. apud Matthaem (4) monuit: *Videte ne contemnatiss unum ex pusillis istis; dico enim vobis, quia Angeli eorum in caelis semper videri faciem Patris,* quasi diceret, ne contemnatiss, quos Deus beatorum Angelorum potentia custodit, licet vobis debiles et minus aestimabiles videantur. Jam vero si homines in ipsa infantia sub tutela sunt Angelorum, et per totam vitam erunt cum non minuatur, sed augeatur custodiae necessitas, progrediente aetate. Angelos, dicit Apostolus, (5) a Deo mitti: *in ministerium... propter eos qui haereditatem cupient salutis.* Sed salutem hominum aeternam procurare praecipue per custodiam obtinendum est. Ergo dicendum etc.

2.º Patres unanimiter idem docent. S. Dionysius (6) de infima hierarchia Angelorum ait; «praeesse humanis ordinibus ut ferantur ad Deum et convertantur.» Origenes (7): «Est etiam illud in ecclesiastica praedicatione positum: esse Angelos Dei quosdam et virtutes bonas, qui ei ministrant ad salutem hominum consummandam.» S. Augustinus (8): «Diligunt (Angeli) concives suos, ideoque magna cura et sollicitudine adsunt nobis.» S. Ambrosius (9): «Obsecrandi sunt Angeli pro nobis, qui nobis ad praesidium dati sunt.» et ita passim alii Patres.

222. Singularis hujus divinae providentiae ratio, duplex assignata a D. Thoma (6): — a) «Secundum rationem divinae providentiae hoc in rebus omnibus inventur quod mobilia et variabilia »per immobilia et invariabilia moventur et regulantur... Manifestum est autem quod in rebus agendis cognitio et affectus hominis »multipliciter variari et deficere possunt a bono; et ideo necessarium »fuit quod hominibus Angeli ad custodiam deputarentur, pro quos

(1) De Angel. L. 6, c. 17, n. 8. — (2) Ps. XC. 11. — (3) In Math., c. IV, v. 6. — (4) XVIII. 10. — (5) Hebr. I. 14. — (6) De cael. Hierarch. c. 9. — (7) De princip. praefat. n. 10. — (8) Soliloq. c. 27. — (9) De viduis. — (10) I. Q. 113, ar. 1, 4.

»regularentur et moverentur ad bonum.»—b) «Homo in statu vitae istius constitutus est quasi in quadam via, qua debet tendere ad patriam. In qua quidem via, multa pericula homini imminet tum ab interiori, tum ab exteriori, secundum illud (1): *In via hoc, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi*. Et ideo sicut hominibus per viam non tutam ambulantibus dantur custodes; ita et cuilibet homini, quamdiu viator est, custos Angelus deputatur.»

223. II.º Pars. prob. 1.º Quia Christus D. apud Matthaeum (sup. prob. 1.º part. praeced.) dixit *Angeli eorum* et non Angeli simpliciter, quo significavit cuilibet parvulorum datum fuisse proprium Angelum custodem. Idem credebant primaevi fideles, cum puellae nuntianti (2), Petrum e carcere liberatum, ad januam esse, respondebant: *Angelus ejus est*.

2.º Ex Patribus. S. Hieronymus (3) exponens adducta S. Matthaei verba ait: «Magna dignitas animarum ut unaquaeque habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui Angelum delegatum.» S. Basilius (4): «Quod unicuique fidelium adsit Angelus tamquam paedagogus aliquis... vitam gubernans nemo contradicat. qui Domini verborum meminert dicentis; ne contemnatis, etc.» S. Bernardus (5): «In quovis diversorio in quovis angulo. Angelo tuo reverentiam habe... Si fidem consulas, ea tibi angelicam probat praesentiam non deesse.»

224. 3.º Suadetur rationibus:—a) ex prima parte, Deus hominum vitam sapienter ac provide Angelorum custodia munivit, ut stabiles in bono et a periculis tuti vitam aeternam obtineant. Atqui unusquisque hominum independenter ab aliis hominibus, propriis meritis vitam aeternam consequi debet. Ergo unusquisque hominum singularem exigit custodiam in ordine ad vitam aeternam; ergo unicuique proprium Deus destinavit Angelum custodem.—b) Gratias, quae in latitudine auxilii sufficientis continentur, omnibus Deus concedit. Atqui Angelorum custodia in illa latitudine continetur, tum quia omnes homines de se insufficientes sunt ad resistendum daemioni, ergo omnes juvari debent; tum quia etsi quidam, ait Angelicus (6): «non juventur quantum ad hoc quod vitam aeternam bonis operibus mereantur, juvantur tamen, quantum ad hoc quod ab aliquibus malis retrahantur, quibus et sibi ipsis, et aliis nocere possint.» Nulli ergo hominum Angelum custodem denegat Deus.

225. **Corollarium.** Ex dictis pro secunda parte, satis evincitur contra Magistram sententiarum, cum D. Thoma (7) unum-

(1) Ps. CXLI.—(2) Act. XII, 15.—(3) In Matth. XVIII, 10.—(4) Contr. Eumon. L. 3, n. 1.—(5) Serm. 20, in Ps. XC.—(6) 1. Q. 113, ar. 4, ad 3.—(7) 1. Q. 113, ar. 2, ad 2.

quemque hominem habere proprium et peculiarem Angelum custodem ita ut unus Angelus non gerat curam plurium hominum saltem simul; si enim recte ponderentur verba Patrum hoc magis indicant. Adde Angelum non posse esse simul in pluribus locis distantibus, et saepe contingere posse ut homines loco distantes in eodem temporis puncto indigeant cura angelica, quare Angelus custos non poterit convenienter et aequaliter utriusque necessitati subvenire.

226. Obj. 1.º Doctrina de Angelorum custodia ex gentilium philosophiae derivatur commentis. Censorinus (1) de Euclide socratico asserit dixisse: «duplicem omnibus omnino nobis genium appositum... Genius autem ita nobis assiduus observator appositus est, ut ne puncto quidem temporis abscedat. sed ab utero matris exceptos ad extremum vitae diem comitetur.» Epictetus apud Arrianum (2): «Tutorem unicuique Deus assignavit singulorum genium, et huic ipsum custodiendum tradidit.» Alia testimonia gentilium vide si cupis apud Petavium (3). Ergo non est ut doctrina catholica habenda.

Resp. Neg. *antec.* Contrarium omnino accidit, non judaei et gentilibus, sed gentiles a judaeis et a primaeva revelatione obscurata notitiam de Angelorum tutela hauserunt, ut sui temporis rationalistis probavit Eusebius Caesariensis Episcopus (4). Hoc certum est, Patres, doctrinam illam non probare ex philosophorum placitis, sed ex divina Scriptura cui tamquam verbo Dei falsum subesse nequit.

Obj. 2.º cum Angelico (5). «Multi homines quotidie pereunt, in peccatum cadentes, quibus Angelus subvenire possent, vel visibiliter apparendo, vel miracula faciendo, vel aliquo simili modo. Essent ergo negligentes Angeli, si eorum custodiae essent commissi; quod patet esse falsum. Non igitur Angeli sunt hominum custodes.»

Resp. Idem Doctor (l. c. ad 3.) neg. primam *conseq.* «Quod homines pereunt, non est imputandum negligentiae Angelorum, sed malitiae hominum. Quod autem aliquando praeter legem communem hominibus visibiliter apparent, ex speciali Dei gratia est, sicut et etiam praeter ordinem naturae miracula fiunt.»

227. Obj. 3.º Apostolus (6) scribens Angelos missos esse; *propter eos qui haereditatem cupient salutis*, satis significavit solis praedestinati Angelos destinari. Apostolo consentiunt Patres aliqui Basilius in Ps. XXXIII. 8; Hilarius et Chrysostomus in Matth. XVIII, 10; Cyrillus Alex. contr. Julia-

(1) De die natali, c. 3.—(2) Dissert. l. 1, c. 14.—(3) L. 2, c. VII.—(4) De praepar. evang. l. 13.—(5) 1. Q. 113, ar. 1, ob. 3.—(6) Hebrae. l. 14.

num cum dicunt, vel sanctis tantum dari Angelos custodes, vel eos a peccatoribus recedere. Non ergo unicuique hominum datus est Angelus.

Resp. Ex ipso sensum D. Pauli; satis significavit solis praedestinati Angelos destinari principaliter; conc. Unice et exclusive; neg. Eadem distinctione explicandi sunt SS. Patres allegati, qui expresse quidem locis citatis de solis sanctis, nulla tamen particula exclusiva addita, loquuntur; cum aliis in locis (vid. prob.) de omnibus hominibus indiscriminatim agant. Affirmant Angelos custodes a peccatoribus recedere, absolute; neg. respective et parumper divina prudentia ductos; conc. Differunt aliquando auxilium propter subiecti indispositionem, subtrahunt aliquando, licet certanti adsint: «cum illi, ait S. Ambrosius (1), juvandi tempus natum sui Imperatoris expectent, qui athletam suum, quo gloriosius vinceret, «diutius certare praecepit.»

Obj. 4.º cum Calvino; si singuli hominum ab uno et proprio custodiantur Angelo, minuitur gratia Dei; majus enim beneficium Dei est, et plus fiduciae addit, credere omnes Angelos singulorum hominum habere curam, quam unum tantum. Ergo...

Resp. Neg. assertum et *conseq.*—Non excludit peculiaris unius Angeli tutela, aliorum auxilium qui munere universaliore aut charitate communi, non uni tantum, sed pluribus hominibus simul sumptis prospiciunt. Vide Genes. XIX. 17; Daniel X. 14. Audi Origenem (2): «Numquam solus est justus; sed ne unius quidem, duorum vel trium tantummodo Angelorum societas subnixus est; sed exercitus ei Virtutum caelestium praesto est.»

228. Obj. 5.º cum S. Thoma (3). Si igitur omnibus hominibus Angeli ad custodiam deputantur, etiam Christus Angelum custodem habuisset. Sed hoc videtur inconveniens, cum Christus sit major omnibus Angelis. Non ergo omnibus hominibus...

Resp. S. Doctor: (l. c.) «Christus secundum quod homo, immediate regulabatur a Verbo Dei; unde non indigebat custodia Angelorum; et iterum secundum animam erat comprehensor, sed ratione passibilitatis corporis erat viator. Et secundum hoc non debebatur ei Angelus custos tamquam superior, sed magis minister tamquam inferior. Unde dicitur Matth. IV. 11. quod: «accesserunt Angeli et ministrabant ei.»

SCHOLIA.

229. I. Probabilis est sententia Sti. Anselmi (4), quam sequitur Suarius cum aliis nempe, Angelum assignari unicuique hominum quando «anima in corpus mittitur» seu ab ipsa

(1) in var. Ps. XXXVII.—(2) Homil. 4, in Ps. XXXVI.—(3) 1, Q. 113, ar. 4, Obj. 1.—(4) In elucid.

conceptione, nam tunc incipit homo esse viator, unde licet physice sit quasi pars matris, in ordine tamen ad salutem animae est persona distincta. Alii vero cum D. Thoma (1) etiam probabiliter opinantur non nisi a nativitate Angelum deputari, quia foetus in utero est quasi quid unum cum matre, cujus proinde Angeli custodiae est commissus.

230. II. Angelorum custodia per totum tempus durat quo suorum clientium animae in via sunt. Deducitur ex jam disputatis, nam haec cura commissa est Angelis: a) respectu hominis viatoris independentem a gratiae vel fidei statu.—b) ut non deesset homini auxilium sufficiens externum, quo in bono firmaretur et diabolo vinceret; sed Deus auxilia sufficientia etiam peccatoribus non denegat; ergo nec Angelorum custodiam ab eis subtrahit;—c) ut diaboli impugnatione frustraretur, «daemones, ait D. Thomas (2), nos semper impugnant secundum illum (3): *adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens, circum quaerens quem devoret.* Ergo multo magis boni Angeli semper nos custodiunt.»

THESIS XXX.

Ad regnorum et communitatum custodiam speciales Angeli destinantur.

231. Est certa ex communi Patrum doctrina; prob. 1.º Quoad regna ex sacris Litteris apud Danielelem (4): *Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti et uno diebus; et ecce Michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum.* His verbis, titulo principis regni Persarum, designatur Angelus cui tamquam ex officio regni Persiae cura demandata erat, ut exponunt Hieronymus (h. l.) Dionysius Areopag. (De caeles. hierarch. c. 9.) et alii Patres. Ergo et alia regna, cum de re agatur ad ordinariam Dei providentiam pertinente, suum custodem habebunt.

Quoad communitates v. g. ecclesiarum deducunt Patres, mystice interpretando capita I, II et III. Apocalypsis, ubi Episcopi ecclesiarum Asiae vocantur angeli. S. Ambrosius (5): «Non solum ad tuendum gregem Dominus Episcopos ordinavit sed etiam Angelos destinavit» et allegat verba Apocalypsis (6): *Esto vigilans et confirma...* S. Gregorius Nazian. (7): «Nec mihi «dubium est quin alii aliarum ecclesiarum praesides ac patroni «sint (Angeli) quemadmodum in Apocalypsi Joannes me docet.»

2.º Inter Patres citabimus: S. Basilium (8): «Quod sint Angeli quidam, qui gentibus integris praepositi sint docet nos... «sapiens Daniel (X. 13.)» S. Joann. Damas. (9): «Ad ex-

(1) 1, Q. 113, ar. 5.—(2) Ibid. ar. 6.—(3) I Petri V, 3.—(4) X, 13.—(5) Lib. 2, in Luc.—(6) III.—(7) Orat. 38.—(8) Contr. Euno. l. 3, n. 1.—(9) De fid. lib. 2, c. 3.

»plendam Dei voluntatem fortes et prompti sunt (Angeli)... Certas »etiam quisque terrae partes custodiunt, nationibus et regionibus »praesident, prout a summo Opifice praefecti sunt, res nostras gubernant ac nobis opem ferunt; ea plane ratione ut ex divina voluntate et praescripto supra nos positi semper Deum circumstant.» Potest tandem haec Patrum traditio, liturgia Ecclesiae Hispanae confirmari, in qua celebratur festum sancti Angeli regni custodis die prima Octobris.

3.º Ratio hujus sententiae est, quia Deus non minus providit homini in societate constituto, quam individuo; cum ergo alia sint pericula hominis individui, alia hominis in societate viventis, Angelos constituit, qui hominum societates seu regna, communitates, ecclesias, ordines religiosos, etc. qua tales protegerent.

232. *Nota.* Pia sententia, qua communiter credunt fideles personis publicis v. g. Pontificibus, Episcopis, Regibus, religiosorum ordinum fundatoribus ejusque successoribus, verbo communitatum rectoribus, alium ultra custodem concedi Angelum, ab eo qui communitatem regit distinctum, est probabilis. Origenes (1) hoc praedicat de S. Petro et probat ex actibus Apostolorum, verba: *Angelus ejus est de Angelo Petri ut pastoris Ecclesiae universae interpretando.* Abulensis (2) id expresse affirmat de B. Maria Virgine. Conjecturatur ex ratione, nam praesides sicut duplici egent prudentia et rectitudine, ita duplici gubernatore et custodia; ergo sicut Deus hominibus consociatis novum Angelum dedit, ita et rectoribus communitatum alios Angelos, qui, ut ita dicam, ex officio eos qua tales dirigant, benigne constituisse putandus est. Ubi pluralitas est munerum, singulis muneribus unum solent Reges praeficere ministrum; ergo Deus, qui rex est munificentissimus ita inter suos Angelos munera distribuisse congruentissime dicitur.

SCHOLIA.

233. I. Custodia particularis singulorum hominum infimo tertiae hierarchiae ordini; custodia autem praesidum et communitatum probabiliter ad Archangelos et Principatus pertinet.

Ita quoad primum D. Thomas (3) et communiter theologi post S. Dionysium (c. 9. de *caelis. Hierarch.*) Ratio est, quia ille ordo infimus Angelorum est proxime super homines, ideoque secundum ordinem divinae providentiae, quae infima per media et haec per superiora ad se reducit, decet infimos Angelorum, infimum erga homines ministerium exercere.

Secundum, ex ratione proxime tacta, fit probabile. S. Ber-

(1) Homil. 11.—(2) in Matth. XVIII, Q. 60.—(3) 1, Q. 113, ar. 3.

nardus (1) dicit S. Gabrielem, qui supremus Angelorum saltem secundi ordinis tertiae hierarchiae esse creditur, fuisse B. V. Mariae custodem, S. Gregorius M. (2) ad eos pertinere asserit: «nuntiari summa.» Igitur pie sentiet, qui Archangelus tribuit SS. Apostolorum, Prophetarum, Patriarcharum, Pontificum, Episcoporum, ordinum religiosorum Fundatorum; ut tacite S. P. Ignatius, P. Lainezio id sciscitanti concessit (3), aliarumque personarum similium custodiam.

Pari ratione Principatus commissa dicitur custodia regnorum et communitatum; nam apud Danielelem (X. 13.) vocatur princeps Angelus regni Persarum, quod non tantum de munere, sed etiam de dignitate naturae, si nihil obstat, interpretandum est.

234. II. Plures sunt actiones, quibus SS. Angeli suos clientes adjuvant, de quibus fuse Suarius (4). Nos autem brevitati consulentes enumerabimus praecipuas: 1.^a Excitare intellectum et voluntatem ad prosecutionem boni et fugam mali.—2.^a Pericula avertere tam corporis quam animae.—3.^a Compescere daemones.—4.^a Offerre Deo suorum alumnorum preces, ut constat ex Tobia c. XII, et Apocalypsi c. VIII, et Patribus. Hoc praestant, non Deo illas exhibendo cum per se ei pateant, sed sua addita precatione efficaciores reddendo.—5.^a Pro nobis orare, etiam cum nos non oramus, nec quidquam boni agimus.—6.^a Suos clientes medicinali poena corripere immittendo Dei permissione morbos, infirmitia, etc. ipsam mortem maturius, ne in infernum cadant.—7.^a Suorum clientium animas in Purgatorio consolari, easque plene purgatas inde ad caelum deducere, ut colligere est, ex his quae S. Lucas (5) de anima Lazari refert. S. Bernardus, miratus magnum Dei beneficium (6) quod in Angelorum custodia nobis est, ait: «Mira dignatio et vere magna dilectio charitatis.» Quis enim? quibus? de quo? quod? mandavit studioso considerare... Summa ergo Majestas mandavit Angelis, et Angelis suis mandavit, Illis utique sublimibus tam beatis quam proximis sibi cohaerentibus, et vere domesticis mandavit de te... ut custodiant te. Quantum tibi debet hoc verbum inferre *reverentiam*, afferre *devotionem*, conferre *fiduciam*; reverentiam pro praesentia, devotionem pro benevolentia, fiduciam pro custodia... Quid sub tantis custodibus timeamus?... Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt, quid trepidamus? Tantum sequamur eos, adhaereamus eis »et in protectione Dei caeli commoremur.»

(1) Epis. 77.—(2) Homil. 34 in Evang.—(3) Ribadeneira, Vit. S. Ignatii, L. 5, c. 1.—(4) X, 6, c. 13.—(5) XVI.—(6) in Ps. XC, ar. 3.